

มงคลที่ ๑๓

การสุส สงคโท : การสงเคราะห์ภรรยา (สามี)

พระมหาสุพร รกขิตธมฺโม,^๔
ป.ธ.๘, พธ.บ., M.A. (Linguist.)

ในการเคี้ยวอาหาร ถ้าลิ้นกับฟันทำงานไม่ประสานกันก็มีหวังขบลิ้นตนเอง ต้องเจ็บปวดจนน้ำตา
ร่วงเช่นกัน ในชีวิตการครองเรือน ถ้าสามีภรรยาไม่รู้จักสงเคราะห์กันและกัน ไม่มีความเข้าใจกัน นอกจาก
จะไม่มีความก้าวหน้าในชีวิตแล้ว ทั้งสองฝ่ายก็มีหวังเข้าใจจนน้ำตาร่วงได้เหมือนกัน สมดังคำกล่าวที่ว่า
“ภรรยานั้น อยู่ใกล้ชิด หากไม่ผูกมิตร ชีวิตจะสั้น ภรรยานั้นอยู่ร่วมกัน หากคิดสร้างสรรค์ บ้านนั้น
เจริญ”

ความหมายของสามี - ภรรยา

สามี แปลว่า ผู้เลี้ยง; ผู้

ภรรยา แปลว่า ผู้ควรเลี้ยง; เมีย

คำทั้งสองนี้ เป็นคำที่แฝงความหมายอยู่ในตัว และเป็นคำคู่กัน ผู้ชายที่ได้ชื่อว่าสามีก็เพราะเลี้ยงดู
ภรรยา ผู้หญิงที่จะได้ชื่อว่าภรณาก็เพราะทำตัวเป็นคนควรเลี้ยง

^๔ ปัจจุบัน ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา/อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชา
ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) วิทยาเขตนครราชสีมา

คุณสมบัติของคู่สร้างคู่สม

พื้นฐานอันมั่นคงที่จะทำให้สามีภรรยาครองชีวิตกันยืนยาวมีความสุข คือคู่สามีภรรยาต้องมีสมชีวิตธรรม ได้แก่

๑. สมสัทธา มีศรัทธาเสมอกัน ได้แก่ มีหลักการ มีความเชื่อมั่น มีเป้าหมายชีวิตที่เหมือนกัน
๒. สมศีลา มีศีลเสมอกัน ได้แก่ ความประพฤติศีลธรรมจรรรยา กิริยามารยาทอบรมมาดีเสมอกัน
๓. สมจาคา มีจาคะเสมอกัน ได้แก่ มีนิสัยเสียสละชอบช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว ใจกว้างเสมอ
กัน
๔. สมปัญญา มีปัญญาเสมอกัน ได้แก่ มีเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์ เข้าใจกัน เห็นอกเห็นใจ
กัน

ประเภทของภรรยา

ภรรยาทั้งหลายในโลกนี้ แบ่งได้เป็น ๗ ประเภท คือ

๑. วธกาภรรยา ภรรยาเสมอด้วยเพศฆาต คือภรรยาที่มีใจคิดล้างผลาญชีวิตสามี พยายามฆ่าสามี ยินดีในชายอื่น ตบตี แข่งค่าสามี
  ๒. โจริภรรยา ภรรยาเสมอด้วยโจร คือภรรยาที่ชอบล้างผลาญทรัพย์สามี ใช้ทรัพย์ไม่เป็นบ้าง ยกยอกทรัพย์เพื่อความสนุกส่วนตัวบ้าง สร้างหนี้สิน ให้ตามใช้บ้าง
  ๓. อัยยาภรรยา ภรรยาเสมอด้วยนาย คือภรรยาที่ชอบล้างผลาญศักดิ์ศรีสามี ไม่สนใจช่วยการงาน เกียจคร้าน กินมาก ปากร้าย กล่าวคำหยาบ ชอบข่มขี้สามีซึ่งขยันขันแข็ง เหมือนเจ้านายข่มขี้ข้า ภูมิใจที่ข่มสามีได้
  ๔. มาตาภรรยา ภรรยาเสมอด้วยแม่ คือภรรยาที่มีความรัก เมตตาสามีไม่มีที่สิ้นสุด เหมือนมารดา รักบุตร เช่น สามีจะตกต่ำหมดบุญวาสนา จะป่วยจะพิการตลอดชีวิตก็ไม่ทอดทิ้ง ไม่พูด ไม่ทำให้สะเทือนใจ แม้นตายจากไปตั้งแต่ตนยังสาวก็ไม่ยอมมีสามีใหม่
  ๕. ภคินีภรรยา ภรรยาเสมอด้วยน้องสาว คือภรรยาที่เคารพสามี มีความรักยั่งยืน แต่มีขัดใจกันบ้าง ทั้งชน ทั้งงอน ทั้งขี้ขี้ว ทั้งขี้แยะ ต้องทั้งขู่ ทั้งปลอบ ประเดี้ยวจะเที้ยว ประเดี้ยวจะกิน จะแต่งตัว แต่ก็ซื้อสัตย์ต่อสามี
  ๖. สขีภรรยา ภรรยาเสมอด้วยเพื่อน คือภรรยาที่มีรสนิยม มีความชอบเหมือนสามี ถูกคอกัน เป็นคนมีศีลธรรม มีความประพฤติดี แต่อาจมีความทะนงตัวโดยถือว่าเสมอกัน หากฝ่ายตรงข้ามขาดเหตุผลก็ไม่ยอมกันก็เป็นได้
  ๗. ทาสีภรรยา ภรรยาเสมอด้วยคนใช้ คือภรรยาที่ทำตัวเหมือนคนใช้ ถึงสามีจะเขี่ยยตี ดุด่า ขู่ ตะคอก ก็ไม่คิดพิโรธโกรธตอบสามี อดทนได้ อยู่ในอำนาจสามี
- ดังนั้น หากจะดูว่าใครเป็นสามี-ภรรยาชนิดไหน ต้องดูหลังจากแต่งงานแล้วซัก ระยะเวลาหนึ่งจึงจะชัดเจน การแต่งงานมีอยู่ ๒ ระยะเวลา คือ ๑) ระยะเวลาแรก คือก่อนเป็นสามีภรรยา กัน ต่างคนต่างแต่ง ทั้งแต่งตัว แต่งท่าทางอวดคุณสมบัติให้อีกฝ่ายหนึ่งเห็น ๒) ระยะเวลาหลัง คือหลังจากเป็นสามีภรรยา กันแล้ว ต่างคนต่างต้องทำงานตามหน้าที่ ใครมีข้อดีข้อเสีย มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติอย่างไรก็จะปรากฏออกมาอย่างชัดเจนทีเดียว

วิธีทำให้ความรั้งยืน

การเป็นสามีภรรยา คือการที่คนทั้งสองได้สมรสกันถูกต้องตามประเพณี แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสเรื่องมงคลสมรสไว้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ประการ คือการสงเคราะห์กันเพื่อเป็นการยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน ดังนี้

๑. ทาน การให้ปันแก่กัน คนเราถ้ารักที่จะอยู่ด้วยกันต้องปันกันกิน ปันกันใช้ หามาได้แล้วควรรวมกันไว้แล้วจึงแบ่งกันใช้ หากไม่เอามารวมกันอาจเกิดการระแวงต่อกันได้ ที่ใดที่ปราศจากการให้ ที่นั่นย่อมแห้งแล้งเหมือนทะเลทราย การปันกันนี้รวมทั้งการปันทุกข์กันในครอบครัวด้วย เมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีความทุกข์ มีปัญหา ก็ควรนำมาปรึกษากัน อีกฝ่ายก็ต้องรับรู้จักรับฟังและปลุกปลอบให้กำลังใจกัน

๒. ปิยวาจา พูดกันด้วยวาจาไพเราะ แม้การตักเตือนกันก็ต้องระมัด ระวังคำพูด ถ้าถือเป็นที่ตัวเองมากเกินไป อาจเกิดทิฐิ ทำให้ครอบครัวไม่สงบสุข โดยถือหลักว่า ก่อนแต่งงานเคยพูดไพเราะอย่างไร หลังแต่งงานก็พูด ให้ไพเราะอย่างนั้น

๓. อุตถจริยา ฝึกฝนตนให้เป็นประโยชน์ คือมีความรู้ความสามารถ แล้วนำความรู้ความสามารถที่มีอยู่นั้นมาช่วยเหลือกัน ประพฤติตนเป็นประโยชน์ต่อกันในทุกด้าน เมื่อรู้ว่าอะไรดีหรือไม่ดี ควรหรือไม่ควร พยายามศึกษาหาความรู้ทางธรรมเอาใจมาเกาะกับธรรมให้มาก สามีภรรยาเมื่อทะเลาะกันมักจะโยนความผิดให้อีกฝ่ายหนึ่งเสมอ

๔. สมานัตตตา วางตัวให้เหมาะสมกับที่ตัวเป็น เป็นพ่อบ้านก็ทำตัวให้สมกับเป็นพ่อบ้าน เป็นแม่บ้านก็ทำตัวให้สมกับเป็นแม่บ้าน ต่างก็วางตัวให้ เหมาะสมกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทั้งในบ้านและนอกบ้าน ซึ่งข้อนี้จะประพฤติ ปฏิบัติให้ดี ต้องฝึกสมาธิให้ใจผ่องใสเป็นปกติ เพราะคนที่ใจผ่องใสจะรู้ว่าในภาวะเช่นนั้น ควรจะ

วางตนอย่างไร ไม่ระเริงโลภจนวางตนไม่เหมาะสม

โดยสรุป คือปฏิบัติตนตามหลักทาน การให้ปันสิ่งของ รักษาศีล เพื่อให้มีคำพูดที่ไพเราะและเพื่ออุดหนุนพร่องของตน จะได้เป็นคนมีประโยชน์ต่อกัน

หน้าที่ของสามีต่อภรรยา

๑. ยกย่องให้เกียรติ คือยกย่องว่าเป็นภรรยา ไม่ปิดบัง หากทำดี ก็ชมเชยด้วยใจจริง หากทำผิดก็เตือน แต่ไม่ตำหนิต่อหน้าสาธารณชนหรือคนในบ้าน เพราะจะเสียอำนาจการปกครอง สิ่งใดเป็นเรื่องส่วนตัว เช่น การเลี้ยงเพื่อน พบปะญาติมิตร ควรให้อิสระตามสมควร

๒. อย่าดูหมิ่น ไม่เหยียบหยามว่าต่ำกว่าตน ไม่ดูถูกเรื่องตระกูล ทรัพย์ ความรู้ การแสดงความคิดเห็น ไม่กระทำเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวโดยไม่ปรึกษาหารือ และห้ามทุบตีตำท้อเด็ดขาด

๓. ไม่นอกใจ ไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับหญิงอื่นในฐานะเป็นภรรยาเหมือนกัน เพราะเป็นการดูหมิ่นความเป็นหญิงของภรรยา ให้เอาใจเข้ามาใส่ใจเรา ภรรยาทุกคนจะปลื้มใจที่สุด ถ้าสามีรักและซื่อตรงต่อตนเพียงคนเดียว

๔. มอบความเป็นใหญ่ให้ คือมอบให้เป็นผู้จัดการภาระทางบ้าน ไม่เข้าไปก้าวก่ายในเรื่องการครัว การปกครองภายใน นอกจากเรื่องใหญ่ๆ ซึ่งภรรยาไม่อาจแก้ปัญหาได้

๕. ให้เครื่องแต่งตัว ชื่นชอบว่าผู้หญิงล้วนชอบแต่งตัว สนใจเรื่องสวยๆ งามๆ ถ้าได้เสื้อผ้าเครื่องแต่งตัวสวยๆ งามๆ แล้วชื่นใจ ถึงจะโกรธเท่าโกรธ ถ้าได้เครื่องแต่งตัวถูกใจ ประเดี๋ยวก็หาย สามีก็ต้องตามใจบ้าง

หน้าที่ของภรรยาต่อสามี

๑. จัดการงานดี จัดบ้านให้สบายน่าอยู่ จัดอาหารให้ถูกปาก จัดเสื้อผ้าเครื่องใช้ให้สะอาดอยู่เสมอ
๒. สงเคราะห์ญาติข้างสามี มีความเอื้อเฟื้อ กล่าววาจาไพเราะ ให้ความช่วยเหลือตามสมควร
๓. ไม่นอกใจ มีความจงรักภักดี และซื่อสัตย์ต่อสามีเพียงผู้เดียว ไม่ปันใจให้ชายอื่น
๔. รักษาทรัพย์ให้ดี ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย แต่ก็ไม่ตระหนี่ รู้จักใช้ทรัพย์ให้เป็น
๕. ขยันทำงาน ขยันขันแข็งทำงานบ้าน ไม่เอาแต่กิน นอน เทียว หรือเล่นการพนัน^{๑๐}

ประเพณีแต่งงานของไทยเรา เวลาเจ้าบ่าวเจ้าสาวรับน้ำพุทธรนต์ มักจะสวมมงกุฎแฝดไว้บนศีรษะคู่คล้ายๆ กับยึดคนสองคนไว้ด้วยกัน ความมุ่งหมายคือการยึดคนทั้งสองไว้ไม่ให้แยกจากกัน นั่นเป็นการยึดผูกเพียงภายนอกผิวเผิน ซึ่งช่วยอะไรไม่ได้จริงๆ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนให้ยึดเหมือนกัน แต่แทนที่จะสอนให้ยึดด้วยด้าย ทรงสอนให้ยึดเหนี่ยวน้ำใจกันไว้ด้วยคุณธรรม ที่ทั้งสองฝ่ายปฏิบัติต่อกัน จะเป็นเงื่อนไข ๒ วง วงหนึ่งคล้องไว้ในใจสามี อีกวงหนึ่งคล้องไว้ในใจภรรยา

ข้อเตือนใจ

มีข้อเตือนใจอยู่ว่า แม้บางคนตั้งใจแล้วว่าต้องยึดใจเอาไว้ ครั้นปฏิบัติจริงก็ไม่วายเขว พอสามีทำท่าจะหลงไหลนอกกลุ่มนอกทาง กลับวิ่งไปหาหมอเสน่ห์ยาแฝด เสียเงินเสียทอง เสียเวลา แต่แล้วก็เหลว เพราะทิ้งบ้านทิ้งช่องไปเฝ้าหมอเสน่ห์ ข้าวปลาไม่รู้จักหุงหา ปลอญให้บ้านรกเป็นเล้าไก่รังกา แทนที่จะคอยเอาใจสามี กลับไปกราบเท้าเอาใจหมอเสน่ห์เพื่อจะมาแข่งข้อเอากับสามี สถานการณ์ก็ยิ่งเลวร้ายลงทุกที ที่ถูกควรปักใจให้มั่นในศีลในทาน ในการทำความดี ปฏิบัติหน้าที่ของเราไม่ยอมให้บกพร่อง แล้วทุกอย่างจะดีขึ้นเอง

โอวาทวันแต่งงาน

เป็นโอวาทปริศนาที่ท่านธรรณชัยเศรษฐี ผู้เป็นบิดาของนางวิสาขา ได้ให้ไว้กับนางในวันแต่งงาน มีทั้งหมด ๑๐ ข้อดังนี้

๑. ไฟในอย่านำออก หมายถึง ไม่นำเรื่องราวปัญหา ความร้อนใจต่างๆ ในครอบครัวไปเปิดเผยแก่คนทั่วไปภายนอก
๒. ไฟนอกอย่านำเข้า หมายถึง ไม่นำเรื่องราวปัญหาต่างๆ ภายนอกที่ร้อนใจเข้ามาในครอบครัว
๓. ให้แก่ผู้ให้ หมายถึง ผู้ใดที่เราให้ความช่วยเหลือ ให้หยาบยืมสิ่งของ แล้ว เมื่อถึงกำหนดก็นำมาส่งคืนตามเวลา เมื่อเรามีความจำเป็นต้องขอความช่วยเหลือ หากไม่เกินความสามารถของเขา เขาก็ยินดีช่วยเหลืออย่างเต็มใจ บุคคลเช่นนี้ภายหลังถ้ามาขอความช่วยเหลือเราอีก ก็ให้ช่วย
๔. ไม่ให้แก่ผู้ที่ไม่ให้ หมายถึง ผู้ใดที่เราให้ความช่วยเหลือให้หยาบยืมสิ่งของแล้ว ไม่ส่งคืนตามกำหนดเวลา เมื่อเรามีเรื่องขอความช่วยเหลือ แม้ไม่เกินความสามารถของเขา และเป็นเรื่องถูกศีลธรรมเขาก็ไม่ยอมช่วย คนอย่างนี้ ภายหลังถ้ามาขอความช่วยเหลือเราอีก อย่าช่วย

^{๑๐} ที่.ป.๑. ๑๐/๒๐๔/

๕. ให้ไม่ให้เกิดให้ หมายถึง ถ้าญาติพี่น้องเราที่ตกระกำลำบากอยู่มา ขอความช่วยเหลือ แม้บางครั้งไม่สงของที่ยืมยืมตามเวลา ภายหลังเขามาขอความช่วยเหลืออีกก็ให้ช่วย เพราะถึงอย่างไรก็เป็นญาติพี่น้องกัน

๖. กินอยู่อย่างมีความสุข หมายถึง ผู้เป็นลูกสะใภ้ ให้จัดการเรื่องอาหารการกินในครอบครัวให้ดี ประนินบิตีพ่อแม่ของสามีในเรื่องอาหารอย่าให้บกพร่อง ถ้าทำได้อย่างนี้ ตัวเราเองเวลากินก็จะกินอย่างมีความสุข ไม่ต้องกังวล

๗. นั่งอย่างมีความสุข หมายถึง รู้จักที่สูงที่ต่ำ เวลานั้นก็ไม่นั่งสูงกว่าพ่อแม่ ของสามี จะได้นั่งอย่างมีความสุข ไม่ต้องกังวล ไม่ถูกตำหนิ

๘. นอนอย่างมีความสุข หมายถึง ดูแลเรื่องที่หลับที่นอนให้ดี และยึดหลักตื่นก่อนนอนที่หลัง ก่อนนอนก็จัดการธุระ การงานให้เรียบร้อยเสียก่อน จะได้นอนอย่างมีความสุข

๙. บูชาไฟ หมายถึง เวลาที่พ่อแม่ของสามีหรือตัวสามีเองกำลังโกรธ เปรียบเสมือนไฟกำลังลุก ถ้าดูทำอะไรเรา ก็ให้หนีเสียอย่าไปต่อล้อต่อเถียงด้วย เพราะในช่วงเวลานั้น ถ้าเราไปเถียงเข้าเรื่องราวก็จะยิ่งลุกลามใหญ่โต ไม่มี ประโยชน์ คอยหาโอกาสเมื่อท่านหายโกรธ แล้วจึงค่อยชี้แจงเหตุผลให้ฟังอย่างนุ่มนวลจะดีกว่า

๑๐. บูชาเทวดา หมายถึง เวลาที่พ่อแม่ของสามี หรือตัวสามีเองทำความดีก็พยายามส่งเสริมสนับสนุน พุดให้กำลังใจให้ทำความดีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

ประโยชน์ของการสงเคราะห์ภรรยา (สามี)

๑. ทำให้ความรักยืนยง ครองรักครองเรือนได้นาน
๒. ทำให้เกิดความสามัคคีกันภายในครอบครัว
๓. ทำให้ครอบครัวมีความสุข สงบสุข ไม่เกิดการอิจฉาริษยา
๔. ทำให้ได้รับการยกย่อง สรรเสริญ และนับถือจากคนทั่วไป
๕. เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม และอนุชนคนรุ่นหลังได้